

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАЙНОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

STRUCTURAL AND DYNAMIC CHARACTERISTICS OF THE PROPERTY CONDITION OF TOURIST ACTIVITIES IN UKRAINE

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct82-54>

Тютюнник Ю.М.

к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний
університет

Тютюнник С.В.

к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку
і оподаткування,
Полтавський державний аграрний
університет

Чіп Л.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування,
Полтавський державний аграрний
університет

Tiutiunnyk Yurii

Poltava State Agrarian University

Tiutiunnyk Svitlana

Poltava State Agrarian University

Chip Lyudmyla

Poltava State Agrarian University

У статті досліджено структурно-динамічні характеристики майнового стану підприємств індустрії туризму в Україні. Проведено аналіз динаміки кількості діючих суб'єктів господарювання та валюти балансу у сфері туристичної діяльності, визначені середні значення валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів. Проведено розрахунок частки середніх підприємств, малих підприємств та мікропідприємств у складі та валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів. Визначено зміни в структурі активів і пасивів суб'єктів туристичної діяльності. Узагальнено позитивні та негативні характеристики майнового стану туристичних агентств і туристичних операторів за результатами аналізу динаміки та структури необоротних і оборотних активів, власного капіталу та зобов'язань і забезпечень за окремими видами.

Ключові слова: майновий стан, туристичні агентства, туристичні оператори, валюта балансу, необоротні активи, оборотні активи, дебіторська заборгованість, непокритий збиток, поточна кредиторська заборгованість.

The article examines the structural and dynamic characteristics of the property status of enterprises of the tourism industry in Ukraine. Property status is one of the important characteristics of the financial status of business entities, which makes it possible to assess the composition, structure and dynamics of assets (property resources) and liabilities (sources of their formation). It was established that the only factor in reducing the total value of the currency of the balance sheet of travel agencies and tour operators was the reduction in the number of active subjects of the tourism industry, while the average values of the currency of the balance sheet of travel agencies and tour operators increased in nominal terms and decreased in real terms, taking into account inflation. In terms of size, micro-enterprises predominate in travel agencies and tour operators (99,7 and 95,5% in 2023, respectively). In the currency of the balance sheet of travel agencies, the share of micro-enterprises increased to 72,6%, and the share of small enterprises decreased to 20,3% in 2023; in the currency of the balance sheet of tour operators, the share of medium-sized enterprises decreased to 54,1%, and the share of small enterprises increased to 30,8% in 2023. Positive and negative characteristics of the property status of travel agencies and travel operators are summarized based on the results of the analysis of the dynamics and structure of non-current and current assets, equity and liabilities and guarantees by individual types. In the structure of assets of travel agencies and tour operators, current assets prevail, and among them – receivables (77,7% in 2023). Among non-current assets, unfinished capital and long-term financial investments have negative dynamics. In the structure of liabilities of travel agencies, the share of equity decreased from 27,4% in 2019 to 21,4% in 2023, and the equity of tour operators remains negative due to the presence of an uncovered loss. Ways to improve the property status of tourism entities in Ukraine are related to ensuring the positive dynamics of types of non-current assets, the formation of a positive amount of equity due to the transformation of uncovered losses into retained earnings, and the achievement of the optimal ratio (about 1:1) between receivables and payables.

Key words: property status, travel agencies, tour operators, balance sheet currency, non-current assets, current assets, accounts receivable, uncovered loss, current accounts payable.

Постановка проблеми. Фінансовий стан суб'єктів туристичної діяльності є важливою характеристикою функціонування індустрії туризму та її впливу на економіку держави через формування відповідної частки валового внутрішнього продукту, створення нових робочих місць, податкової надходження, вирішення різноманітних соціально-психологічних проблем в умовах воєнного стану. З одного боку, фінансовий стан туристичних підприємств відображає результати попередньої їхньої діяльності, а з іншого – визначає перспективні можливості ефективної роботи на конкурентному ринку туристичних послуг. Комплексне оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання зазвичай розпочинають з аналізу саме майнового стану за інформацією балансу, оскільки визначені при цьому ознаки і тенденції є чинниками впливу на інші характеристики фінансового

стану, зокрема на фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ділову активність, інвестиційну привабливість, кредиторську спроможність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Узагальнення науково-методичних та прикладних аспектів оцінювання фінансового стану суб'єктів туристичної діяльності засвідчило, що вагомий внесок в обґрунтування напрямів дослідження та системи показників комплексного аналізу з урахуванням особливостей галузі туризму зробили С.І. Грищенко [1] (виокремлено та рейтингово критерії для базисної комплексної методики моніторингу фінансового стану туристичних підприємств), М.М. Нашкерська [2] (запропоновано проводити аналіз фінансового стану туристичного підприємства за такими напрямками: операційний аналіз, аналіз ресурсного потенціалу, аналіз ліквідності та фінансової стійкості, аналіз ділової

активності, аналіз рентабельності), В.В. Тарасова, І.М. Ковалевська [3] (обґрунтовано методики визначення основних груп показників грошових потоків – з метою управління фінансовим станом туристичних підприємств), Є. Сайгак [4] (встановлено характеристики зв'язку процесів стратегічного фінансового аналізу та формування стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства), Е.А. Соболева, І.І. Соболев [5] (визначено роль і місце фінансово-економічного аналізу в системі управління діяльністю туристичного підприємства), В.Я. Павлоцький [6] (досліджено можливості використання багатфакторної моделі фінансового аналізу компанії «Дюпон» в аналізі вітчизняних туристичних підприємств) та інші вчені-економісти. Водночас потребує узагальнення зведена макроекономічна інформація щодо формування видів активів і пасивів підприємств сфери туризму в Україні для визначення структурно-динамічних характеристик їхнього майнового стану.

Постановка завдання. Метою дослідження є виокремлення позитивних та негативних ознак і тенденцій у майновому стані суб'єктів туристичної діяльності в Україні: туристичних агентств і туристичних операторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Майновий стан – це одна з важливих характеристик фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності, яка дає можливість оцінити склад, структуру та динаміку активів (майнових ресурсів) і пасивів

(джерел їхнього формування). Визначальний вплив на функціонування ринку туристичних послуг мають туристичні агентства і туристичні оператори. Тож за зведеною інформацією Державної служби статистики України щодо кількості діючих суб'єктів господарювання, величин активів і пасивів за видами, їхнього розподілу залежно від розміру підприємств [7] проведемо дослідження майнового стану вітчизняних туристичних агентств і туристичних операторів з використанням системи структурно-динамічних показників.

У табл. 1 з урахуванням кількості діючих суб'єктів господарювання та величини валюти балансу визначені середні значення валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів.

Отже, в 2020–2022 рр. мало місце скорочення кількості туристичних агентств і туристичних операторів (окрім туристичних агентств у 2021 р.), при цьому темпи зменшення кількості туроператорів перевищували темпи зменшення кількості турагентств. Водночас у 2023 р. порівняно з 2022 р. кількість туроператорів збільшилася на 31,1 % проти 2,6 % приросту кількості турагентств, що є однією з ознак відновлення індустрії туризму. В цілому за період 2019–2023 рр. наслідком пандемічних обмежень та повномасштабного вторгнення РФ стало скорочення загальної кількості туристичних агентств і туристичних операторів на 23,2 %, у тому числі турагентств – на 22,8 %, туроператорів – на 25,5 %.

Таблиця 1

Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання та валюти балансу у сфері туристичної діяльності в Україні за 2019–2023 рр.

Показник	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
1. Туристичні агентства і туристичні оператори – всього: кількість	10251	9938	9892	7477	7876
1.1. Туристичні агентства: кількість	8990	8740	8751	6761	6937
темп приросту (зменшення), %	×	-2,8	0,1	-22,7	2,6
1.2. Туристичні оператори: кількість	1261	1198	1141	716	939
темп приросту (зменшення), %	×	-5,0	-4,8	-37,2	31,1
2. Валюта балансу туристичних агентств і туристичних операторів – всього: сума, млн. грн	8634,8	7763,3	10264,6	8096,5	8315,2
темп приросту (зменшення), %	×	-10,1	32,2	-21,1	2,7
2.1 Валюта балансу туристичних агентств: сума, млн. грн	2420,6	2207,3	2008,9	1917,8	2049,0
темп приросту (зменшення), %	×	-8,8	-9,0	-4,5	6,8
2.2. Валюта балансу туристичних операторів: сума, млн. грн	6214,2	5556,0	8255,7	6178,7	6266,2
темп приросту (зменшення), %	×	-10,6	48,6	-25,2	1,4
3. Середнє значення валюти балансу туристичних агентств: сума, тис. грн	269,3	252,6	229,6	283,7	295,4
темп приросту (зменшення), %	×	-6,2	-9,1	23,6	4,1
4. Середнє значення валюти балансу туристичних операторів: сума, тис. грн	4928,0	4637,7	7235,5	8629,5	6673,3
темп приросту (зменшення), %	×	-5,9	56,0	19,3	-22,7

Джерело: складено на основі інформації Державної служби статистики України [7]

Упродовж 2020–2023 рр. загальна величина валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів мала нестійку динаміку (збільшення на 32,2 і 2,7 % у 2021 і 2023 рр. та зменшення на 10,1 і 21,1 % у 2020 і 2022 рр.). При цьому збільшення валюти балансу турагентств було лише в 2023 р. Негативним є те, що в 2023 р. порівняно з 2019 р. загальна величина валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів зменшилася не лише в номінальному вимірі (на 3,7 %), а й у реальному вимірі (на 37,7 %) з урахуванням сукупного рівня інфляції 53,7 % у 2020–2023 рр. По валюті балансу турагентств ці показники становили -15,4 і -45,0 %, а по валюті балансу туроператорів – +0,8 і -34,4 % відповідно.

Динаміка загальної величини валюти балансу залежить від зміни кількості та середнього значення валюти балансу туристичних підприємств. Щодо останніх показників, то знову ж таки при нестійкій динаміці номінальні величини середнього значення валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів у 2023 р. порівняно з 2019 р. збільшилися на 9,7 і 35,4 % відповідно, а реальні величини – зменшилися на 28,6 і 11,9 %, що має негативний вплив на оцінювання інвестиційної привабливості суб'єктів туристичної діяльності.

У табл. 2 визначена частка різних за розміром підприємств у складі та величині валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів.

Розрахунки засвідчили, що і в сегменті турагентств, і в сегменті туроператорів переважають мікропідприємства: в 2023 р. – 99,7 і 95,5 % відповідно. Що стосується розподілу валюти балансу

за розміром підприємств, то динамічні зміни по туристичних агентствах і туристичних операторах суттєво відрізняються. Так, частка мікропідприємств у валюті балансу турагентств підвищилася з 62,8 % у 2021 р. до 72,6 % у 2023 р., середніх підприємств – із 5,6 до 7,1 %, а малих підприємств – знизилася з 31,6 до 20,3 % відповідно. Натомість у валюті балансу туристичних операторів переважають середні підприємства, хоча їхня частка знизилася з 74,0 % у 2021 р. до 54,1 % у 2023 р., а частка малих підприємств підвищилася з 10,8 до 30,8 % (рис. 1).

Результати укрупненого аналізу структури активів і пасивів суб'єктів туристичної діяльності за період 2019–2023 рр. наведені в табл. 3.

Інформація табл. 3 показує, що в структурі активів турагентств спостерігається тенденція до зниження частки необоротних активів (із 22,8 % у 2019 р. до 8,7 % у 2023 р.) та, відповідно, підвищення частки оборотних активів (із 77,2 до 91,3 %). Протилежною є динаміка структурних змін в активах туроператорів, де за період дослідження частка необоротних активів підвищилася з 5,3 до 6,2 %, а частка оборотних активів знизилася з 94,6 до 93,7 %. Різною є і структура пасивів суб'єктів туристичної діяльності. Якщо в пасивах турагентств за період 2019–2023 рр. частка власного капіталу коливалася від 19,1 до 27,4 %, то в балансах туроператорів величина власного капіталу була від'ємною через наявність непокритого збитку. Найгірша ситуація мала місце в 2020 р., коли відношення власного капіталу до валюти балансу становило -71,5 %, а поточні зобов'язання і забезпечення перевищували усі

Таблиця 2

Структура діючих суб'єктів господарювання та валюти балансу за розміром підприємств у сфері туристичної діяльності за 2021–2023 рр.

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Частка у складі туристичних агентств, %:			
середніх підприємств	0,0	0,0	0,0
малих підприємств	0,6	0,5	0,3
мікропідприємств	99,4	99,5	99,7
Частка у складі туристичних операторів, %:			
середніх підприємств	1,0	1,3	0,5
малих підприємств	4,2	5,1	4,0
мікропідприємств	94,8	93,6	95,5
Частка у валюті балансу туристичних агентств, %:			
середніх підприємств	5,6	5,5	7,1
малих підприємств	31,6	23,8	20,3
мікропідприємств	62,8	70,7	72,6
Частка у валюті балансу туристичних операторів, %:			
середніх підприємств	74,0	72,8	54,1
малих підприємств	10,8	11,1	30,8
мікропідприємств	15,2	16,1	15,1

Джерело: складено на основі інформації Державної служби статистики України [7]

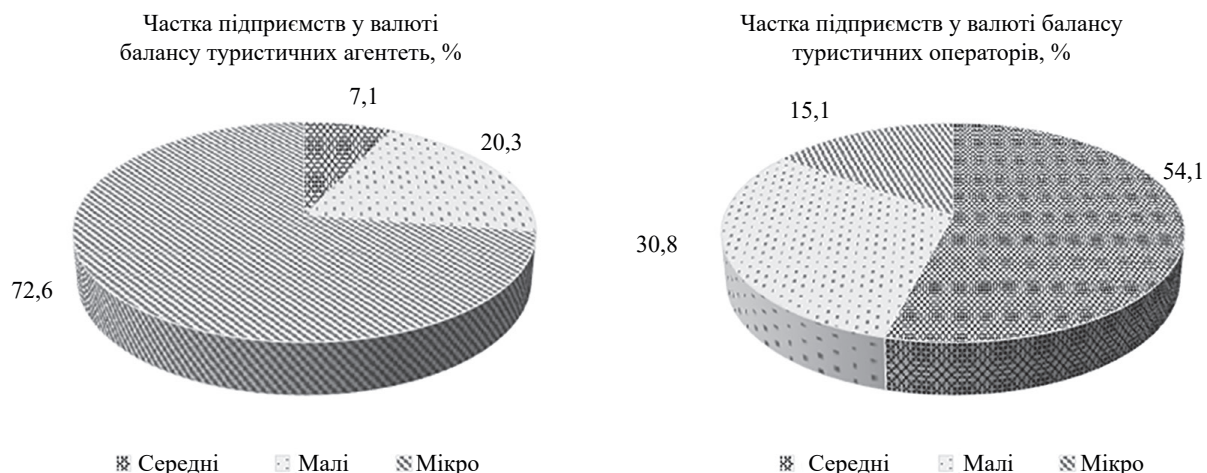

Рис. 1. Структура валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів за розміром підприємств у 2023 р.

Таблиця 3

Структура активів і пасивів суб'єктів туристичної діяльності за 2019–2023 рр., %

Показник	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Частка в активах туристичних агентств:					
необоротних активів	22,8	15,4	11,3	12,2	8,7
оборотних активів	77,2	84,6	88,7	87,8	91,3
необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Частка в активах туристичних операторів:					
необоротних активів	5,3	7,2	4,8	5,7	6,2
оборотних активів	94,6	92,7	95,2	94,2	93,7
необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
Частка в пасивах туристичних агентств:					
власного капіталу	27,4	19,1	26,8	23,0	21,4
довгострокових зобов'язань і забезпечень	2,4	1,2	0,5	0,6	0,4
поточних зобов'язань і забезпечень	70,2	79,7	72,7	76,4	78,2
Частка в пасивах туристичних операторів:					
власного капіталу	-48,2	-71,5	-45,6	-52,4	-12,1
довгострокових зобов'язань і забезпечень	1,4	1,6	0,9	0,6	1,1
поточних зобов'язань і забезпечень	146,8	169,9	144,7	151,8	111,0

Джерело: складено на основі інформації Державної служби статистики України [7]

пасиви на 69,9 %. Структура пасивів туроператорів покращилася у 2023 р. завдяки насамперед скороченню непокритого збитку.

Для визначення причин структурно-динамічних змін в активах і пасивах туристичних агентств і туристичних операторів проведені розрахунки в табл. 4 і 5.

Отже, за період 2019–2023 рр. необоротні активи зменшилися на 36,0 %, а їхня частка в активах знизилася з 10,2 до 6,7 %. У складі необоротних активів найсуттєвіше скоротилися довгострокові фінансові інвестиції (на 75,6 %) та незавершені капітальні інвестиції (на 62,6 %), що свідчить про згортання реального та фінансового інвестування. Частка основних засобів та

нематеріальних активів, які є головною складовою необоротних активів, варіювала від 4,1 % у 2021 р. до 5,9 % у 2020 р. Оборотні активи залишалися сталими упродовж періоду дослідження, за виключенням 2021 р., коли їхнє суттєве зростання пояснювалося збільшенням дебіторської заборгованості. Саме дебіторська заборгованість переважає в активах турагентств і туроператорів, її частка коливалася від 75,5 % у 2019 р. до 81,3 % у 2021 р. Частка грошей та їх еквівалентів, які мають найбільший вплив на оцінювання платоспроможності, була найвищою в 2022 р. – 11,2 %.

Інформація табл. 5 показує, що динаміка від'ємного значення власного капіталу (зменшення на 86,2 % у 2023 р. порівняно з 2019 р.) пов'язана

Таблиця 4

Динаміка та структура активів туристичних агентств і туристичних операторів за 2019–2023 рр.

Показник	Роки					2023 р. у % до 2019 р.
	2019	2020	2021	2022	2023	
1. Необоротні активи:						
сума, млн. грн	881,4	739,2	620,3	584,6	563,7	64,0
частка в активах, %	10,2	9,5	6,0	7,2	6,7	-3,5
1.1. Основні засоби та нематеріальні активи:						
сума, млн. грн	398,1	461,4	425,4	383,6	408,9	102,7
частка в активах, %	4,6	5,9	4,1	4,7	4,9	+0,3
1.2. Незавершені капітальні інвестиції:						
сума, млн. грн	98,8	105,0	51,5	45,4	37,0	37,4
частка в активах, %	1,2	1,4	0,5	0,6	0,4	-0,8
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції:						
сума, млн. грн	348,6	140,6	105,2	100,1	85,0	24,4
частка в активах, %	4,0	1,8	1,0	1,2	1,0	-3,0
1.4. Інші види необоротних активів:						
сума, млн. грн	35,9	32,2	38,2	55,5	32,8	91,4
частка в активах, %	0,4	0,4	0,4	0,7	0,4	-
2. Оборотні активи:						
сума, млн. грн	7749,4	7019,5	9640,3	7507,9	7746,9	99,9
частка в активах, %	89,7	90,4	93,9	92,7	93,2	+3,5
2.1. Запаси:						
сума, млн. грн	90,6	129,8	90,7	61,5	42,9	47,4
частка в активах, %	1,0	1,7	0,9	0,8	0,5	-0,5
2.2. Дебіторська заборгованість:						
сума, млн. грн	6522,6	5880,5	8348,7	6204,7	6461,5	99,1
частка в активах, %	75,5	75,7	81,3	76,6	77,7	+2,2
2.3. Гроші та їх еквіваленти:						
сума, млн. грн	861,0	736,2	889,9	906,7	846,6	98,3
частка в активах, %	10,0	9,5	8,7	11,2	10,2	+0,2
2.4. Витрати майбутніх періодів:						
сума, млн. грн	158,0	86,5	137,1	206,3	262,3	166,0
частка в активах, %	1,8	1,1	1,3	2,5	3,2	+1,4
2.5. Інші види оборотних активів:						
сума, млн. грн	117,2	186,5	173,9	128,7	133,6	114,0
частка в активах, %	1,4	2,4	1,7	1,6	1,6	+0,2
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття:						
сума, млн. грн	4,0	4,6	4,0	4,0	4,6	115,0
частка в активах, %	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-

Джерело: складено на основі інформації Державної служби статистики України [7]

насамперед із динамікою непокритого збитку, який скоротився на 56,0 %. Найгірша ситуація щодо відношення власного капіталу до пасивів була в 2020 р. (-45,7 %), а в 2023 р. цей показник знизився до -3,9 %. У складі власного капіталу зареєстрований капітал за період дослідження збільшився на 16,2 %, а капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал та інші резерви – в 3,1 раза. У 2023 р. порівняно з 2019 р. довгострокові та поточні зобов'язання і забезпечення зменшилися на 44,5 і 20,9 % відповідно. Звертає на себе увагу згортання більш ніж удвічі короткострокового кредитування, водночас позитивним є зменшення поточної кредиторської заборгованості на

44,2 % та зниження її частки в пасивах із 51,8 % у 2019 р. до 30,0 % у 2023 р. Особливістю балансів суб'єктів туристичної діяльності є переважання у складі пасивів інших видів поточних зобов'язань і забезпечень, частка яких коливалася від 72,0 % у 2019 р. до 93,9 % у 2022 р.

Висновки. Результати аналізу структурно-динамічних характеристик майнового стану суб'єктів туристичної діяльності в Україні за період 2019–2023 рр. засвідчили наступні ознаки і тенденції:

– єдиним чинником зменшення загальної величини валюти балансу туристичних агентств і туристичних операторів стало скорочення

Динаміка та структура пасивів туристичних агентств і туристичних операторів за 2019–2023 рр.

Показник	Роки					2023 р. у % до 2019 р.
	2019	2020	2021	2022	2023	
1. Власний капітал:						
сума, млн. грн	-2330,3	-3550,6	-3229,8	-2796,2	-321,5	13,8
відношення до пасивів, %	-27,0	-45,7	-31,4	-34,5	-3,9	-23,1
1.1. Зареєстрований капітал:						
сума, млн. грн	799,7	651,2	609,2	605,2	929,2	116,2
частка в пасивах, %	9,3	8,4	5,9	7,5	11,1	+1,8
1.2. Капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал та інші резерви:						
сума, млн. грн	58,8	62,2	57,7	120,1	184,4	у 3,1 р. б.
частка в пасивах, %	0,7	0,8	0,6	1,5	2,2	+1,5
1.3. Непокритий збиток:						
сума, млн. грн	-3143,9	-4192,8	-3838,9	-3476,5	-1383,4	44,0
відношення до пасивів, %	-36,4	-54,0	-37,4	-42,9	-16,6	+19,8
1.4. Неоплачений і вилучений капітал:						
сума, млн. грн	-44,9	-71,2	-57,8	-45,0	-51,7	115,1
відношення до пасивів, %	-0,6	-0,9	-0,5	-0,6	-0,6	-
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення:						
сума, млн. грн	145,2	117,3	86,1	45,3	80,6	55,5
частка в пасивах, %	1,7	1,5	0,8	0,5	1,0	-0,7
3. Поточні зобов'язання і забезпечення:						
сума, млн. грн	10819,9	11196,4	13408,3	10847,4	8556,0	79,1
відношення до пасивів, %	125,3	144,2	130,6	134,0	102,9	-22,4
3.1. Короткострокові кредити банків:						
сума, млн. грн	126,3	78,5	114,5	61,0	55,7	44,1
частка в пасивах, %	1,5	1,0	1,1	0,8	0,7	-0,8
3.2. Поточна кредиторська заборгованість:						
сума, млн. грн	4476,3	4607,9	4762,8	3185,1	2495,8	55,8
частка в пасивах, %	51,8	59,4	46,4	39,3	30,0	-21,8
3.3. Інші види поточних зобов'язань і забезпечень:						
сума, млн. грн	6217,3	6510,0	8531,0	7601,3	6004,5	96,6
частка в пасивах, %	72,0	83,8	83,1	93,9	72,2	+0,2
3. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття:						
сума, млн. грн	-	0,2	-	-	0,1	×
частка в пасивах, %	-	0,0	-	-	0,0	×

Джерело: складено на основі інформації Державної служби статистики України [7]

кількості діючих суб'єктів індустрії туризму, у той час як середні значення валюти балансу турагентств і туроператорів зросли в номінальному вимірі та знизилися у реальному вимірі з урахуванням інфляції;

– у складі туристичних агентств і туристичних операторів за розміром переважають мікропідприємства (у 2023 р. – 99,7 і 95,5 % відповідно). У валюті балансу турагентств частка мікропідприємств підвищилася до 72,6 %, а малих підприємств – знизилася до 20,3 % у 2023 р.; у валюті балансу туроператорів частка середніх підприємств знизилася до 54,1 %, а малих підприємств – підвищилася до 30,8 % у 2023 р.;

– у структурі активів туристичних агентств і туристичних операторів переважають оборотні активи, а серед них – дебіторська заборгованість (77,7 % у 2023 р.). Серед необоротних

активів негативну динаміку мають незавершені капітальні та довгострокові фінансові інвестиції;

– у структурі пасивів турагентств частка власного капіталу знизилася з 27,4 % у 2019 р. до 21,4 % у 2023 р., а величина власного капіталу туроператорів залишається від'ємною у зв'язку з наявністю непокритого збитку. Водночас відношення власного капіталу до пасивів туроператорів підвищилося з -48,2 % у 2019 р. до -12,1 % у 2023 р., також позитивним є зменшення суми кредиторської заборгованості та зниження її частки в пасивах.

Шляхи поліпшення майнового стану суб'єктів туристичної діяльності в Україні пов'язані із забезпеченням позитивної динаміки необоротних активів (основних засобів, нематеріальних активів, капітальних інвестицій, довгострокових фінансових інвестицій), формуванням додатної величини власного капіталу за рахунок перетворення непокритого

збитку на нерозподілений прибуток, досягненням оптимального співвідношення (близько 1:1) між дебіторською та кредиторською заборгованостями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Sergii I. Gryshchenko. Methodology for monitoring the financial condition of enterprises in the tourism industry. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 3 (20). С. 36–42.

2. Нашкерська М. М. Особливості аналізу фінансового стану і результатів діяльності туристичного підприємства. *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*. 2018. Випуск 5 (133). С. 169–173.

3. Тарасова В. В., Ковалевська І. М. Економічний аналіз руху грошових коштів туристичних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2019. Випуск 20. С. 745–752.

4. Сайгак Є. Оцінка фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. Vol. 320 (4). P. 170–175.

5. Соболева Е. А., Соболев І. І. Фінансово-економічний аналіз діяльності турфірми. URL: <https://infotour.in.ua/soboleva11.htm> (дата звернення: 10.01.2025).

6. Павлоцький В. Я. Оцінка рівня конкурентоспроможності туристичних підприємств за допомогою багатофакторної моделі фінансового аналізу компанії «Дюпон». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 6. Т. 1. С. 32–36.

7. Діяльність підприємств / Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.01.2025).

REFERENCES:

1. Serhii I. Hryshchenko. (2024) *Methodology for monitoring the financial condition of*

enterprises in the tourism industry. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen – Journal of strategic economic research*, vol. 3 (20), pp. 36–42.

2. Nashkerska M. M. (2018) *Osoblyvosti analizu finansovoho stanu i rezultativ diialnosti turystychnoho pidpriemstva* [Peculiarities of the analysis of the financial status and results of the activity of the tourist enterprise]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, vol. 5 (133), pp. 169–173.

3. Tarasova V. V., Kovalevska I. M. (2019) *Ekonomichniy analiz rukhu hroshovykh koshtiv turystychnykh pidpriemstv* [Economic analysis of cash flows of tourist enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 20, pp. 745–752.

4. Saihak, Ye. (2023). *Otsinka finansovoho potentzialu pidpriemstv turystychnoi industrii ta sfery hostynnosti v stratehichnomu konteksti rozvytku* [Assessment of the financial potential of enterprises in the tourism industry and the field of hospitality in the strategic context of development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 320 (4), pp. 170–175.

5. Sobolieva E. A., Soboliev I. I. *Finansovo-ekonomichniy analiz diialnosti turfirmy* [Financial and economic analysis of travel agency activity]. Available at: <https://infotour.in.ua/soboleva11.htm> (accessed 10 January, 2025).

6. Pavlotskyi V. Ya. (2011) *Otsinka rivnia konkurentospromozhnosti turystychnykh pidpriemstv za dopomohou bahatofaktornoj modeli finansovoho analizu kompanii "Dupont"* [Evaluation of the level of competitiveness of tourist enterprises using the multifactor model of financial analysis of the company "Dupont"]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Herald of Khmelnytskyi National University*, vol. 6, vol. 1, pp. 32–36.

7. *Diialnist pidpriemstv* [Activities of enterprises]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 10 January, 2025).